

О.В. Шарін

ПИЛОВІ БУРІ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ У 60-Х РР. ХХ СТ.

2020 рік приніс тривалі посухи, які непокоїть аграріїв ще з осінніх місяців 2019 р. У квітні ситуацію погіршили пилові бурі, які здійняли у повітря шар ґрунту. Наслідки цих бурь змушують розглядати їх як суттєву загрозу безпеці суспільства, окремої людини, навколишнього середовища, а також стабільності розвитку економіки України тощо. Врахування історичних аспектів є важливим процесом, який дозволить ефективніше боротися із даним процесом.

У 1960 р. Південь України охопили пилові бурі, загальною площею ураження – близько 5 млн. га [1, с. 108]. Як наслідок в період із 1960 по 1962 рр. в УРСР прийнято п'ять постанов, присвячених охороні ґрунтів, також затверджено «Положення про держконтролерів із охорони земель». Загроза пилових бур обговорювалася в лютому 1960 р. на Секретаріаті ЦК КПРС, у грудні 1961 р. на II з'їзді Українського товариства охорони природи.

У червні 1960 р. ВР УРСР затвердила закон «Про охорону природи Української РСР», в якому цілий розділ присвячено питанню захисту земель, згідно до якого, землекористувачів зобов'язували виконувати заходи щодо охорони ґрунтів [2, с.10].

Проте закон та постанови в повному обсязі не виконувалися, що у квітні 1965 р. призвело до нової хвилі пилових бур. Передумовою цього стало те, що в УРСР 10,7 млн. гектарів ґрунтів або 17,9 відсотків на початку 60-х рр. зазнали ерозії. Яри займали вже 360 тисяч га.

«У господарстві й в цілому у республіці заходи по боротьбі із ерозією ґрунтів не планувалися», – зазначалося в доповідній записці про охорону природи в УРСР для Ради міністрів України у 1963 р. [3, арк. 45–46].

У 1966 р приймається ще одна постанова Ради міністрів УРСР «По охороні ґрунтів в Миколаївській області». Всього у республіці на цей рік, було вже 12 млн. га земель схильних до ерозії, із них 8 млн. га орних, що на 2 млн. більше ніж 1963 р., незважаючи на те, що за попередні п'ять років яри та балки були засаджені лісом на площі 301 тисяча га. [4, с. 50–63].

У 1970 р уряд УРСР затверджує ще дві постанови з охорони та раціонального використання земель. Всього із 1960 р. по 1970 р. у республіці прийнято понад 10 урядових постанов із охорони земель. Однак кардинальних змін вони не внесли. Все обмежувалося напівзаходами, які дублювали один одного й виконувалися формально.

«Слід також зазначити, що згідно проведеної в Одеській області перевірки достовірності звітних даних по виконанню протиерозійних заходів виявлено в багатьох господарствах приписки і перекручування», – повідомлялося в 1966 р. у доповідній записці про виконання закону «Про охорону природи в УРСР», підготовленої для Радміну УРСР [5, с. 50–63].

Аналіз ґрунтозахисних заходів в УРСР показує, що вони, як правило, завжди запізнювалися, а їх проведення на базі колгоспів та радгоспів було неефективним, оскільки ті не бажали зменшувати площу орних земель за рахунок лісопосадок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інформаційний бюлетень про стан геологічного середовища України за 1991 р., 1992, № 12, Київ, С. 108
2. Про охорону природи Української РСР, 1965, Київ, Урожай, С. 10.
3. ЦГАВО України, Ф. 2, Оп. 10, Спр. 3214, арк. 45–56.
4. ЦГАВО України, Ф. 2, Оп. 13, Спр. 1047, арк. 50–63.
5. Там само ... арк. 50–63.